

Anydros- Eudokias

Eudokias Antalya kent merkezinin 17 km kuzeybatısında Antalya- Korkuteli karayolu üzerindedir.

Bugün Yukarıkaraman'ın bulunduğu düzlük (Düzlerçamı Ovası) Antikçağ'da Pamphylia Ovası'nın batı kenarını oluştuyordu, dolayısıyla söz konusu antik kentte esas itibarıyla bir Pamphylia yerleşmesidir.

Yöre M.S. 313 yılına kadar, İmparator Vespasianus tarafından M.S. 74'te kurulduğunu bildiğimiz "Lykia ve Pamphylia" birleşik eyaleti içinde sayılmış, 313'te Lykia ile Pamphylia'nın birbirinden ayrılarak bağımsız birer eyalet haline getirilmesiyle "Pamphylia" eyaleti sınırları içinde kalmıştır. M.S. 5. yüzyılın ortalarında sivil yönetim organizasyonu bakımından Pamphylia eyaleti statüsü devam etmiş, kent ve çevresi bu eyaletin içinde yer almıştır.

18. yüzyılın başlarından itibaren gezginlerin uğrak yeri olmuştur. 19. yüzyılda bölgeye gelerek çeşitli yerlerini dolaşan gezginlerden L. A. O. de Corancez (1809, 1812), Ch. Texier (1834,1836), T. A. B. Spratt ve E. Forbes (1842), A. Schönborn (1842), E. Th. Daniell (1842), E. J. Davis (1872) ve J. Seiff (1872)'ın kenti ziyaret ettikleri kesin olarak bilinmektedir.

Gezgin ve araştırmacıların kayıtları bugün Yukarıkaraman'ın bulunduğu yerdeki Antikçağ-Bizans yerleşmesinin büyükçe bir yerleşme olduğunu ifade eder. Kalıntılar; Kuzeyde Emdir Hanı, doğuda eski Antalya yolu, güneyde Uzunkuyu Kahvesi, batıda Kuruçay dere/sel yatağı tarafından sınırlanan alanda yoğunluk gösterir. Ören yerindeki kalıntılar ise genel olarak geç devirlere (Geç Roma ve Bizans çağlarına) aittir.

Antik yerleşmenin şehircilik açısından en belirgin özelliği, çevresinde bir sur duvarı bulunmayan, açık bir yerleşme olması ve bir akropolis'ten yoksun oluşudur. Yerleşmenin bu özelliği buranın bağımsız (polis statüsüne sahip) bir yerleşme değil, halkının gerektiğinde sığınabileceği, tahkimatlı bir ana kentin toprakları (teritoryumu) içinde yer alan, kırsal-tarımsal nitelikte bir yerleşme olduğunun önemli bir göstergesidir.

M.S. 3. yüzyılda Eirenarkhos Orthagoras'ın mevcut sulama kanalları sisteminde yaptırdığı hidrolik düzenlemenin ardından, 13 km. kuzeydeki karstik kırkgözlük kaynaklarından sağlanan bol su sayesinde yapılan tarımsal faaliyetler, bölgeye zenginlik ve refah getirmiş, böylece uzunca bir sessizlik döneminden sonra altın çağını yaşayan Anydros-(Eudokias) sivrilererek büyük ve görkemli bir kome (peripolion) haline gelmiştir.

İ.S. 3. yy. gibi ekonomik açıdan sıkıntılı bir dönemde, Termessos'un güçlü bir şekilde ayakta kalabilmesinde de önemli bir rol oynamıştır.

M.S. 4 yüzyıl Eudokias'ın tarihinde ikinci gelişim çağıdır. Yörede Hıristiyanlığın kök salmaya başlaması da Peripolion Anydros- (Eudokias'ın) gelişme sürecini olumlu yönde etkilemiştir.

M.S. 5. yüzyılın başlarında kentleşme sürecini tamamladığı anlaşılan kome büyük bir olasılıkla II. Theodosius zamanında, (H. Rott'a göre 421-431 tarihleri arasında) imparatorun karısı Aelia Eudocia veya İmparator Arcadius'un karısı Aelia Eudoxia'nın onuruna "Eudokias" adını alarak Termessos territoriumu içinde kent (polis) statüsüne kavuşmuştur.

Güçlü bir olasılıkla M.S. 448-458 yılları arasında da Termessos piskoposluğundan ayrılarak ayrı bir piskoposluk haline gelmiştir. Kentin gelişim sürecinin son noktası M.S. 7. yüzyıldır. Söz konusu çağda Eudokias'ın M.S. 6 yüzyıldan itibaren önemini tamamen yitirdiği anlaşılan ana kent Termessos'u temsil eder konuma geldiği görülmektedir.

Kuzey-güney doğrultusunda yaklaşık 800 m. doğu-batı doğrultusunda ise yaklaşık 650 m. boyutlarındaki 52 hektar kadar bir alanı kapsayan Eudokias antik kentinin; belkemiğini bugün ortada en küçük bir izi dahi bulunmayan, taş döşemeli bir ana cadde oluşturmaktaydı. Spratt ve arkadaşlarının verdikleri bilgilere göre kentin belli başlı kamu yapıları bu ana caddenin çevresinde sıralanıyordu. Yerleşmenin en başta gelen özelliği ana kayaya oyulmak suretiyle meydana getirilmiş olan ve Geç Roma Dönemi'nden günümüze kadar işlevselliğini koruyan su kanallarıdır. Profan yapıların yanı sıra günümüze ulaşan en görkemli mimarlık kalıntısı, Evdirhan'ın güneybatısında kalan Korinth düzeninde inşa edilmiş prostylos planlı tapınak yapısıdır.

Modern gezgin ve araştırmacıların vermiş oldukları ayrıntılı bilgilerden, antik yerleşimin biri doğuda (Evdirhan çevresinde) diğeri ise güneyde (güney yolu ile batıdaki Kuruçay dere yatağı arasında) olmak üzere iki nekropolünün bulunduğu anlaşılmaktadır. Nekropollerdeki egemen mezar türünü Termessos tipi kalkanlı lahitler oluşturur. Bir diğer mezar tipi anıt-mezarlardır.

İlk defa İtalyan araştırmacılar Paribeni ve Romanelli tarafından belirlenen, en büyük iki tanesi doğu nekropolünde olmak üzere traverten moloz taşların yığılmasıyla oluşturulan irili ufaklı tümülüsler de, bölgenin yaygın mezar tiplerinden birisidir.